

TIDEVARVET

den 22 November 1930 innehåller:

Neutralitet.

Ledande artikel.

Gammal och ny prostitution.
Av Ada Nilsson.

Reflexioner kring ett testamente
Disponent Engelges donation
av Salix.

Elin Wagners bok
Korpungen och jag
anmäles av

Elsa Björkman-Goldschmidt.

Lindblåsa hägkomster
av Anna Björkman.

Konst.

Norsk — dansk — svensk
av Lilly Arrhenius.

Studentkravallen i Berlin
av Helge Heerberger.

En del av upplagan åtföljes
av en bilaga.

Vad har hänt?

DEN BRITTISKA IMPERIEKONFERENSAHAREN har avslutats. Vi redogjorde i nr 40 utförligt för dess innebörd. Nu återstår att anteckna resultaten av den långvariga församlingen. Vad beträffar frågan om det brittiska våldets enande inom gemensamma tullmurar, lyckades engelska regeringen göra klart att den inte ville ha någonting med denna politik att göra. Frågan hänsköts till fortsatt kommittébehandling och en specialkonferens ställdes i utsikt. I fråga om dominiernas generalguvernörer, som hittills utnämns av Storbritanniens regering, beslötts att de hädanefter skola utses av kongungen tillsammans med regeringens i vederbörlig dominion. Alltså ytterligare ett erkännande av dominiernas självbestämmanderätt. I samma riktning går förslaget om dominiernas bestämmanderätt i lagförordningar rörande tronföljdsrätt m. m., som kommer att föreläggas engelska parlamentet först sedan samtliga dominiers parlament enats om att begära ett sådant förslag.

FRAN DESSA, HELA JORDKLOTTET BERÖRANDE underrättelser, falla våra ögon på *Engelholms Testamente* som utgitt nr för den 15 d. meddelar att ett 20-tal mera bemärkta personer i Båstad med kommunalpengarna i spetsen till generalpoststyrelsen ingivit en skrivelse av följande lydelse:

»Då inom den närmaste tiden en ny postmästare kommer att tillsättas vid postkontoret i Båstad har det från hädseborna allmänt uttalats önskemål om en manlig sådant tillsättande. Båstad har visat sig en allmän framgångsrik badort. Vi våga därför vårdamt hemställa, att styrelsen måtte denna gång utse en manlig person. Vi ha oss bekant, att inom riket finnas åtskilliga mindre postkontor, som förestås av manlig postmästare. Båstad besöks numera av omkring 5,000 gästerna, internationella tennis- och golfspelare. Såsom ytterligare skal för anställande av manlig postmästare torde kunna anföras, att under Båstads postkontor lyda sex poststationer.»

ÖVRIGA VECKANS VIKTIGA HÄNDELSE, Runda-Bordskonferensen, Beckerkonflikten bilagande, allmänna svenska bostadskonferensen, studentkravallerna i Berlin, kommenteras i särskilda artiklar i detta nr.

Gandhi-revolutionen och Runda-Bordskonferensen.

Den länge beramade Round-Table-konferensen rörande Indiens framtid mellan indiska och engelska delegater har nu börjat sitt arbete i London. Lord Irwin, Indiens vicekung, har yttrat att om de indiska delegaterna komma med ett enigt förslag till full självstyrelse för Indien inom Imperiet, så kan ett sådant förslag räknas på arbetarregimentets stöd och på bifall i över- och underhuset.

Den person, som man mest lägger märke till i konferensen är en som saknas, nämligen Gandhi. Och med honom saknas alla andra ledare av den nationella rörelsen, kongresspartiet. Gandhi hade från sitt fängelse satt upp tre villkor för att avblåsa okeförelägganden och deltaga i förhandlingarna vid Runda bordet. Han begärde att det skulle uttryckligen sägas ifrån, att konferensens ändamål var att skriva en författning för ett fritt Indien

inom Imperiet. Vidare att saltskatten skulle borttagas och spritförbud samt införelseförbud för textilvaror utfärdas: Slutligen att de politiska fångarna skulle frigivas samtidigt med att ohörsambetskampanjen avblåsades.

Förhandlingarna om dessa punkter strandade och nu är Gandhi och hans parti utanför. Ja, partiet och dess lokalaföreningar ha förklarats olagliga och polisen undersöker deras lokaler, lägger beslag på deras papper och förbjuder deras tidningar.

Under sådana förhållanden förstår man, att nationalisterna icke se med blida ögon på de sjuonio indiska representanter, som reste till London. Det var i samma drag som Gandhi fyllde sextioett år. Hans födelsedag firades över hela landet, bl. a. med kvinnoprocessioner som slogo alla rekord. Men mot avresan av de indiska delegaterna proteste-

radis med strejker. Den stora indiska kvinnoföreningen har också på det bestämdaste tagit avstånd från de två kvinnliga delegaterna.

Ändå må man icke tro att alla dessa indiska delegater äro särskilt lojala mot England. Av de tal som tillägnats för att deklarerat sin ståndpunkt, kan man se att de ha lika långt gående anspråk som någonsin kongresspartiet.

Under hela denna höst har den vapenlösa kampen för frihet fortsatt som förut, trots att ledarna äro i fängelse. En indisk reporter karakteriserar kampen så: I dessa strider lyder polisen lagen genom att öva våld och folket bryter lagen genom att icke göra motstånd. Stenkastning mot polis, ja, i enstaka fall bombkastning, har förekommit från nationalisternas sida, men Gandhis satyagrahis, hans vapenlösa kämpar, män, kvinnor och ungdom, ha fört striden med värdighet, tapperhet,

(Forts. å sid. 9)

Korpungen och jag.

Företal till en bok.

Du föder djurens marga hop,
Du hörer och korpungars rop.

Dessa två verser minns jag särskilt tydligt från min barndoms kyrkogång. Psalm 39 är en sommarpsalm, en bön om jordens fruktbart, och den återkom alltid på nummertavlan vid middsmartid.

Vi barn sjöngo tröjlärtat adjurens marga hops ty marga visste vi inte vad det var, men ty marga kreatur sögo vi däremot ofta.

Vad som alltid oroad mig, var att vi särskilt måste erinra försynen om korpungarnas rop. Jag förstod inte då att Jesper Svedberg kunde behöva ett rim. Det är troligen från denna psalm jag kan härleda min livliga föreställning om korpungens otåglighet framför andra varelser. Det är slutligen därför som tidningens Tidevarvet för mig antagit gestalten av en korpunge. Han har under dessa sju år han levat jämt varit hungrig, jämt begärt text och slutat den fort. Bland andra fordringar han haft har varit att han varje vecka skulle utspias med nittiofem pettradar på första sidan. Långa tider har det varit jag som varit närmast till hands att sörgja för utfordringen. Noga har han alltid varit. Fick han fler rader, än nittiofem, spottade han ut dem, fick han ett för litet antal, skrek han och skvallrade för faktorn. Fick han ingenting, stack han mig med sin långa näbb rakt i samvetet. Men så kunde han göra, därför att han visste att jag lika-ke honom.

Korpungen krävde emellertid så mycket annan mat och passning att de nittiofem raderna ofta fingo anstå till kvällen före ombyrtningsdagen och då måste rivas direkt ur ögonblickets situation eller stämning. Dessa små — jag vet inte vad jag skall kalla dem — dessa spaltbitar ha intet annat sammanhang och ingen annan variation än min egen journalstillvaro haft under dessa år. För mig bildade de i sin helhet ett slags kalenderium, i bröst på annan dagbok. Det är dock blott ett helt litet förtal korpungen och jag valt ut ur högen, ett urval som syns oss behålla en smula glimtar av en sord. Tidningsapparet gustak.

Vi ha gjort det därför att läskretsen, som i motsats till korpungen alltid är mätt och övermätt, stundom behagat meddela att den trivdes med att få mig serverad i homöopatiska doser.

Stockholm oktober 1930.

Devinez.

Om ungdomsårens själsliv.

Pionjärbete på ett nytt forskningsområde.

Inledande översikt av Honorine Hermelin.

Den psykologiska forskningen har nått fram till *ungdomsåren* — från sitt trägna och betydelsefulla syslande med barndomen. Detta har skett först på de sista åren och ännu blott genom några förtrupper, främst Charlotte Bühler i Wien, Eduard Spranger och Siegfried Bernfeld i Berlin, William Stern i Hamburg.

I Tidevarvet kommer att i några följande nummer meddelas brottstycken ur Charlotte Bühlers grundläggande arbete från 1921, *Ungdomsårens själsliv*. — Här vill jag därför blott inledningsvis framhålla de sammanhängande synpunkterna i denna forskning. Den bygger främst på studiet av dagböcker, vidare på vittnesbörd från ungdoms-rörelser och ungdomsförbund — exempelvis vandringsspel-rörelsen — samt på självbiografiska dokument i världslitteraturen.

Nils Nilsson: Pojke.

Oberoende av varandra, men ungefär samtidigt, fäste Charlotte Bühler och Siegfried Bernfeld uppmärksamheten på vad de kallade »den utsträckt puberteten» och dess betydelse för individen och för den

gemensamma andliga odlingen. Denna tidsperiod, den själsliga ungdomstiden, inträder efter den kroppsliga pubertetstidens slut, alltså med 16-17-årsåldern. Det är den tid som romarna kallade *adolescens* och som de räknade ända upp till 30 eller 31 år. Nu räknas den högst upp till 24 år. Ofta måste den anses avslutad redan vid 21 år. Den existerar blott inom kulturens ramar och på den vilja, menar dessa moderna forskare, *kulturens framskridande, generationernas andliga standard*.

Denna period ger liksom lösning och fullbordan på den tidigare övergångstidens oro och strider, men ställer därför också vissa krav på den.

Den första pubertetstiden, köns-mognadens tid, som pedagogiken så mycket sysslat med, passeras ju i

SLOTTSTHÉ

(det finbladiga théet)

AR PRODUCERAT I DE TROPISKA HOGLANDERNA OCH SAMMANSATT AV DE YNGSTA OCH SPADASTE SKOTTEN Å THEBUSKEN

konsum

gröna bilar med goda bullar

Veckovisningen

allmänhet inom 12-17-årsåldern. Den är negativismens, trotsets, tyvlets och skändets, avståndstagandets tid. Den tid, då jag-medvetandet föds — med oändlig ensamhets-känsla, med kritik och avighet mot alla gamla sammanhang, auktoriteter, vänner och trosstater. Man driver omkring på orons och längtans rastlösa vägar och söker — man vet inte vad — en vän, en ledare, en starkt personlig anknytning till en värld alldeles olika den gamla. Det är en starkt antisocial tid.

Så småningom bryter den själsliga mognaden igenom — om inte dess möjligheter under den första mogn-

(Forts. å sid. 9)

TIDEVARVET

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Elin Wagner,
Elisabeth Tamm,
Ada Nilsson,
Honorine Hermelin.

REDAKTÖR:

Carin Hermelin.

ANSVARIG UTGIVARE:

Ada Nilsson.

Utkommer varje helgtri Kårdag.
Stussplan 1—3, 2 tr., Stockholm.
Tel. N 48 42, 182 43.

Den 22 nov. 1930.

Neutralitet.

Det finns två slag av neutralitet! En politisk, som skall stå utanför partierna, och en moralisk, som bör stå över partispunkter. Den senare är önskvärd i tillämpningen och brukas därför sällan, den förra används ofta som skyddande förklädning av dem, som önska en bekväm och riskfri tillvaro. Bägge ha det gemensamt, att de äro näst intill outförbara.

Bostadskongressen i Stockholm har glädjande nog tagit ut med tonjobberiet, så som aldrig förr. Fakta ha fastspikats som ofrånkomliga, även om där från fastighetsägarehåll framhållits svårigheten att göra något åt saken. Ty det är fastighetsägarnas intressen det gäller. Hyresgästernas riksförbund synes dock vara av en annan uppfattning. Förbundet uttalar sig, heter det, för *politisk neutralitet*. Det förefaller riktigt, en konservativ hyresgäst vill inte betala oskäligen höya mer än en socialdemokratisk, inte ens en liberal. Och så länge man håller sig till sina gemensamma intressen är allt gott och väl. Vårre blir det, när man kommer till utförandet. Vem vill då föra fram det *neutrala* förbundets krav på — t. ex. att värdestegringen tillhör samhället, tomtspekulationens stävjandena o. s. v. Riksdagen består inte allena av politiskt neutrala hyresgäster utan även av fastighetsägare. Frågan blir då vilket parti, som vill åtaga sig deras sak.

Socialdemokraten gör redan gällande, att de riktlinjer, som här utvecklats, äro i överensstämmelse med den uppfattning Arbetspartiet alltid hyllat, men Afonbladet vill göra dem äran stridig. Vi måste ge Afonbladet rätt i, att man kan gräta blod över, att Arbetspartiet ej velat sätta sig in i *hela* jordfrågan för stad och land och lösa den i överensstämmelse med sina principer till hela folkets bästa. Socialdemokraterna ha nöjt sig med socialseringstanken i stället för att utveckla denna för jordens vildkramande till en annan och levande form, praktiskt lämpad efter tidens krav. Men när Hyresgästernas riksförbund knackat på till löger och vänster med sitt politiskt neutrala program, liar det knappast bli Afonbladet, som kommer att föra deras talan.

Beckerkonflikten bilagd.

Konflikten vid färgfirmorna Becker och Hansen, som pågått öfver ett halvår, har ställt till ett våldsamt galaber i den samhällsberövande pressen. Riddarna av »trejde mans rätta ha dag för dag ägnat häresade betraktelser åt »blockadterrorisismen och de röda lapparnas elände.

Som bekant hade Handelsarbetsförbundet krävt kollektivavtal för de affärsanställda, vilket Arbetsgämföreningen och Becker-Hansen ansåg olmpligt. Motiveringen för avslaget var, att i en yrkesgrupp, där den personliga kvalifikationen betyder så mycket som här, skulle ett kollektivavtal verka nivelierande. Med hänsyn till att kollektivavtal redan existerar för andra grupper av samma karaktär utan olägenhet, tyckes motiveringen i själva verket ha dolt ett annat motiv, nämligen frukten för att den fackliga organisationen och föreningsrätten skulle sträcka sig för högt upp i samhällets mellanskikt, där Nationella Ungdomsförbundet vill ha fiskerätten. Nu är emellertid konflikten bilagd efter en uppgörelse, som har ställt till ett nytt våldsamt pressabalder, denna gång i kommunistidningarna. De strakliga sken nämligen på det skamligaste ha blivit dragna vid nälsan av »reformistförrädarna» i medlingskommissionen.

Parterna äro alltså förlitna i en för Allmänna Valmansförbundet bekantlig god tid för Stockholmsvallet. Man förefaller att vara ense i punkter utöver, nämligen frågan huruvida kollektivavtalet verkligen genomdrivs eller inte. Sanna förhållandet är, att man träffat en gemensam, normerande överenskommelse beträffande de anställda skyldigheter och rättigheter. Ordinarie arbetstid är 48 timmars arbetsvecka, löneformärerna ganska väsentligt högre än före konfliktenes anmälan, ersättning för övertidsarbete, sjukdoms- och olycksfallsförsäkring, semester och så vidare noga fixerade.

Så långt erkännes alltså kollektivavtalsprincipen, men nu inkränkes denna av att de anställda fortfarande skola underkasta personliga kontrakt, uppgjordt enligt ovannämnda normer, med en månads uppsägning. Detta innebär, att fackförbundet, som vill fullständiga kollektivavtal undertecknar löneavtalet, inte kan företa en kollektiv uppsägning med ett enda penndrag, om i framtiden en ny strejk skulle vara av nöden. Men ingenting hindrar självklart de anställda, om den fackliga solidariteten håller, att samtidigt uppgå sina arbetsavtal. Föreningsrätten är inte uttryckligt men i praxis erkännt så till vida, att Arbetsgämföreningen och bolagen nu underhandlat med Handelsarbetsförbundet. Det förefaller, som om högtidningarnas segerjubel beror på att arbetsgivarnas nederlag inte blev fullständigt.

En annan sak: strejkrityterna få i viss utsträckning stanna kvar. Av de under konflikten nyuttagna skolvärligen äro av olika anledningar omedelbart entledigas. De återstående, som tills vidare komma att behållas, lära vara tre eller fyra utbildade apotekarelever. Men de, som varit anställda före konflikten och inte gått med i strejken, få också stanna kvar i affärerna. Detta är målörten i bäggen, men det lär som regel vid fredslust vara svårt att få bort dessa strejkrityterna. A andra sidan ha arbetsgivarna utfäst sig att återanställa de allra flesta av de strejkande. Reellt betyder uppgörelsen en ganska betydlig vinst för arbetspartiet, även om prestigepunkten segert kunde ha varit större — under andra konjunkturen.

Nils Beyer.

RÄTTELSE.

I föregående nummer av Tidevarvet förekom i artikeln *Sveriges Handlingsprogram* ett vilseledande tryckfel. Där stod: Enbart på hans ord kunna vi icke tro att Rysstäm med jämmer skulle se ett sådant bakslutiskt förbund. Skall vara: med jämnohd.

Den 11 november.

»Vous qui passez en pélerins, près de leur tombes
Gravissant leur calvaire et ses sanglants chemins,
Ecoutez les clameurs qui sort des hécatombes:
Peuples, soyez unis, hommes, soyez humains.»

Den 11 november är en högtidlig dag. Det är den dag, då vi som pilgrimer gå förbi de döda soldaternas calvarium och följa dem i spåren på deras blodiga vägar. Ja, så högtidlig är den dagen, att man nästan önskade att den icke bleve så regelbundet firad medelst fredsföredrag. Ty det blir så lätt en vana att man går på möte den dagen liksom man lite senare går i julotta, och när det är avklarat, blir det inte tal om att göra något vidare för att förverkliga fird på jorden. Men i detta ligger en nonchalans mot de döda soldaterna liksom mot Kristus.

Den 11 november borde vara en samlingsdag, då paroll ges och tas och då var och en får sig sitt uppdrag förelagt i fredens tjänst. Eller också bör den 11 november vara den för utslutande var: kronprinsens födelsedag.

I år höll ärkebiskopen fredsföredrag den 11 november. Hela Sveriges läsande och lyssnande befolkning bör ha haft tillfälle att ta till sig detta föredrag. Vad fick denna befolkning för paroll i den fråga som är dess livsfråga? Vilken handlingslinje i sitt fredsarbete?

Kärnpunkten i fredstalet var det ekumeniska rådets redan förut kända resolution från i fjor.

Jag förpliktat mig, säger i denna resolution den svenska, respektive tyska och engelska kyrkan, att i ord och gärning ta avstånd från mitt lands regering, om den skulle vägra att gå med på skiljedom i en konflikt med en annan stat och i stället tvärt börja krig. Om min regering förbereder en sådan handling, må den på förhand veta, att den icke då kan räkna på kyrkans lojalitet.

Eftersom ärkebiskopen fästet så stor vikt vid detta uttalande har man anledning förmoda att det är den längst framsjutna punkten till vilken den officiella kyrkliga fredsörelsen framflyttat sina poster. Man har alltså kommit så långt som till att medge att det kan komma en situation, under vilken en kyrka vid krigstillfälle icke bör vara lojal mot sin egen regering. Det är allom bekant att det är ärkebiskopens förtjängt om det öfver huvud finns ett gemensamt forum för de lutheranska, reformerta och ortodoxa kyrkorna, från vilket de kunna göra ett uttalande. Han bör heller ej klandras, för att det icke var mera radikalt. Om man känner t. ex. de franska reformerta prästernas åskänning, deras ur krigsskräcken kommande rådså för fredsarbetet, eller vet hur många kejsartrögna och revanschlystna tyska pastorer det finns, så förstärkt, att denna resolution betyder ett överannat motstånd och ett steg framåt.

Men det är litet eller intet som meddelande från vapenstillståndsdagen från svenska kyrkan till svenska folket.

För det första: Den svenska kyrkan och det svenska folket kunna aldrig tänkas komma i den situation, att de bli prövade på detta beslut. Många situationer äro möjliga, men icke den då en svensk regering skulle vägra att hänskjuta en gramtvist till skiljedom. Lindman—Trygger skulle icke göra det, men icke heller Fors-

sell—Essén, att nu icke tala om Ekman—Ramel eller Hansson—Undén. Men vad har det för värde för oss med ett beslut som vi aldrig kunna tänkas bli prövade på? Tvärtom, det är en fara att vi nöja oss med ett sådant beslut som rättesnöre och illusoiskt handlingsprogram.

För det andra: Även om denna förklaring för oss vore mer än ett alltför billigt löfte, så har den det stora felet, att den lämnar frågan om rustningar och avrustning olöst. När jag väl har beslutat att vägra min regering stöd, ifall den skulle vilja föra krig i stället för att ta skiljedom, sen kan jag lugnt åse eller kasta mig i rustningar med tanke på den eventualiteten att andra länder skulle örfattningt börja krig mot mig, trots sina kyrkans avståndsgaganden. Ett sådant beslut förligger mitt handlande i ett oviss förrän för en tånkt situation, men det lämnar fredsövnen ovisa, om hur han bör ställa sig till vår oss försvarskommission, till avrustningsarbetet i Genève och till vår svenska vapenindustri, våra gasgriskexperiment, som pryda tidningarnas första sidor varvats med ärkebiskopen på predikostolen och till krigets provokatorer av idag.

Det är icke nog för oss att få veta att fred är möjligt på den grund att för Gud är ingenting omöjligt. Gud kan ju endast göra fred möjlig på jorden genom att verka genom oss.

Hur vill då Gud att jag, som hans verktyg och den svenska statens medborgare, skall verka för fred, verka när jag väljer stadsfullmäktige och riksdagsman, när jag talar och skriver, väljer mitt parti och min läsving, över huvud är med om att uttrycka det svenska folkets vilja i en värld som bereder sig för krig? Den 11 november 1930 lämnade oss där med ett frågetecken.

Gynna Tidevarvets annonsörer!

vad jag

sätter mest värde på hos YvY-tvålen är den teinte och charn, som densamma förlänar åt hyn, samt dess friska doft och angenäma, rikliga lödder, som gör användandet till en verklig njutning.

För den, som önskar en behaglig och för huden vägfarande tolettvet finns därför intet bättre att rekommendera än

YvY-tvålen.

TANDLAKARE

Tandläkare T. Lagerholms

Tandklinik

Drottning. 50 (vid Klaraberg.)
Högmoders utrustning. Röntgen.
Skilda behandlingsrum.
Endast legitimerade tandläkare.
BILLIG TANDVARD
Öppet 9—7, lörd. 9—4. Tel. 4 48

ADVOKATER

Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

Eva Anders Advokatbyrå

Inneh.: Eva Anders.
Ledamot av Sveriges Advokatsamfund
Herklövsgratan 14 (f. d. L. 3 Vattung).
Tel. 75 75, 75 76
STOCKHOLM
Specialitet: Familje- och arvsaker, Brottredningar och testamenter, förvaltningsuppdrag. Även skriftliga förfrågningar.

Advokat Hugo Lindberg

Ledamot av Sveriges Advokatsamfund
KUNGSÅTAN 6, STOCKHOLM
Tel. 147 99, 24 24

Alma Axelssons FÖRLOSSNINGHEM

LINNEGATAN 19

Mottager inackord. Även för längre tid.
Tryggt och ogen, värlök.
Tel. 778 24

Gymnastikdräkter

av trikå till alla åldrar, av tyg på beställning. Stort lager av N. F. K-livstykets för barn och vuxna.

Promenadskodon, bredare o smalarer, med och utan klack, finnes och kan beställas i

Anna Ahlströms Manufaktur- och Sybehörsaffär

GOTGATAN 95. Tel. Sö. 31 184

Så ledigt skall tårna ligga i skon.

Olga Elmdahl

MODEMAGASIN

Kungsgatan 53. Tel. 108 51
STOCKHOLM

Remington Portable

Den idealka skrivmaskinen på resor, för hemmet och det mindre kontoret.

Förskåp värn nya modell med korrespondensstabulator.

Demonsstreras på begäran!
Remington Typewriter Co. A. B.
Stockholm, Söderbergstr. n. 5. Bildlär.

SINGER SYMASKINER ÄRO OJÄMFÖRLIGT DE BÄSTA

KONST NORSK — DANSK — SVENSK

Under den sista tiden har konstutställningarna i Stockholm haft högssågning. Det har varit konstnärer av alla slag. Utställningar och svenskar. Skulptörer och målare. Intimister och modernister. Att få fram någon klar linje eller tendens ur detta kaos går nog inte. Men det kan vara motiverat att redogöra för några av de mera intressanta utställningarna.

Bland de märkligaste är givetvis normannen Per Kroghs och svensken Bror Hjorts på Svensk-Franska Konstgalleriet. En konstnär propagerar alltid för en viss tendens, medveten eller omedveten, mer eller mindre framträdande. För närvarande propagera ju konstnärerna hos oss i de allra flesta fall småborglighet, reaktion eller dekadens.

Därför är det dubbel uppmärksamhet att se en konstnär, som oivkvaligt måste anses ha en radikal tendens, nämligen Per Krogh. Han är en ytterligt förfinaad och raffinerad färgskala, vid vissa motiv t. o. m. något för raffinerad. Men det som framförallt frapperar är hans otika uppfattning av lyxnänniskor och arbetare. De förra äro nästan alltid degenererade, bleka, förlinade typer, t. ex. i »Soirée», eller brackiga, som i »Intérieur». Författaren Beedel har han gått illa åt. Han tar grovt honom till en förveklad, oförstående ironiker, fastän oneklig intelligen. »Pärlförlägnarna» är också en satir, mot societetsdamerna som ingenting ha att göra annat än att tänka på sin elegans. Att just den av Falangen föreslogs till inköp av Nationalmuseet får väl anses symptomatiskt. För Falangen.

Kroghs porträtt av minister Wedel-Jarlsberg är en blodig parodi på officiella paradporträtt. Ministern är överallt behängd med ordensgrännt (av beckblåt) och omgiven av röda fladdrande barockdraperier. Man förstår att ministern förbjöd tavlan utställande i Oslo, vilket åstadkom att Krogh målade om nästan och presenterade honom som sydamerikansk general.

Bror Hjort:
Flicka med kruka.

Hans arbetarskildringar däremot. Där känner man verkligt att Krogh målat i en annan sinnessättning. Med sympati och inte ironi. »Lofentfiskare» visar kampen för brödet, mot elementen. Månnen ge sin sättares fiskardräkter uttryck åt

djävrligt och sammanbiten energi. Över huvud blir hans arbetarskildringar monumentala. Han målar vagnmakare, hovslagare, plankryckare, transportarbetare, som ha all den energi och arbetsglädje, som hans lyxnästör saknat. Naturligtvis målar Krogh också sådant, som inte är så påtagligt tendentiöst.

Bror Hjort, som utställde samtidigt med Per Krogh, är en man, som föraktar de lättvinnna effekterna. Som skulptör arbetar han med tunga, kärva former, men får ändå fram det sökande, frågande i sina ansikten. Det är inte människor, för vilka allting är självklart. Hans »Flicka med kruka» gör i all sin stramade hårdhet ett ytterligt monumentalt intryck. »Människan», föreställande en man och en kvinna, förenade i kärlekslyckans extas, visar, även genom sin grova, otympliga form, människans djupa känsla och kvinnans ömhet.

Hos Albin Amelin, som tillsammans med de andra målare efterträdde Krogh och Hjort hos Svensk-Franska Konstgalleriet, förekommer motivet man och kvinna ofta. Det är som en glödande, sensuell ringdans. Man får en vision av proletärens och apachers hela förstulina lycka, hastigt tängad i storstadens sällsamma och hetsande skymning. Amelin målar också kvinnor, som ha levat livet, för det mesta ett kvalfullt och tungt liv, och som årligt redovisa det i sina ansikten. Han måste räknas till de konstnärer, som vi ha rätt att hoppas på och kräva av.

Samtidigt med Amelin utställde Nils Nilsson. Han är mindre konsekvent, mera vacklande. Han influeras från flera håll men vill i alla fall säga något självständigt. Och kommer nog att lyckas. I »Skeppsbrottet» med kvinnorna på stranden, utom sig av ångest och förtryllan, känner man kvinnornas fasanfulla känsla att vara passiva, att vänta. Nilssons barnporträtt är verkliga barn. Frågande, oroliga eller trygga, pulstulства.

Vilket?

Naturligtvis

AMATOR
Champoneringspulver

För såväl Just som mördt hår i paket à 35 Öre.

Lindblads hågkomster.

Alla människor skriva sina memoarer nu för tiden, mer eller mindre indiskreta. Ej att vandra över, då de mottagas synnerligen välvilligt av både kritik och en barnligt förvånansfull publicitet. Dock därom endast gott att säga, ty människor äro värda att lyss till, då de tala om det som intresserar dem och det de känna till. För att förstå måste man lysa kärlek. Och vem skulle vi väl ägna ett ömmare intresse, om vem skulle vi säga en mera förstående kunska än om oss själva?

Därför ha också de Hågkomster och Livsintryck, som Lindblads förlag årligen bringar, blivit en omtäckt läsning, som vi icke gärna ville undvåra. Bidragsgivarna själva tråda visserligen ofta med vackra anspråkslöshet i bakgrunden för betydande män och kvinnor de mött och vilka de önska ge en tacksmalbetens belysning. Kan vara bevaras sålunda många glimtar, som annars skulle slocknat, kanske ritas ett nytt drag till en teckning, som vi vant oss tänka förlägg.

Arbetets redigering är god. De mycket skilda författarna ha valts så, att alla smärkriktioner kunna tillfredsställas. Gamla människor berättar lyckliga minnen från en svunnen åttio, passande att njutas till apple och julnötter vid brasan. Och den hårda unga generationen får en just på sin en, oroligt värld, utan vars impulser hemallting kändes en smula instängd.

Den senaste årgången har kanske ej så utpräglat litterär karaktär som den föregående — födragspublets — i vilken så gott som hela den unga författargenerationen medverkade. Det prästerliga inslaget är i år större. Kontraktsposten Nordberg skildrar 1886 års jätteävsdör i Sundsvall och Umeå, domkyrkokomminister Carl Anshelm och teologie licentiaten Kåre Skredsvik visa sig bl. a. i besittning av finskurna penbor.

Veitenskapmäns och undervisare berättar om sina vittra möder eller glada ungdomslekar från en mindre hetsad studietid. Rektor Olof Örtanblad skildrar O. D. och Allmänna Sängens under 70-talet, då Uppsala ännu var bäst, sådant blir alltid trevligt. Ruben G:son Berg visar, att

Lilly Arthenius.

Sammanbundet genom en människa.

När jag läste Elin Wägners företal till »Körpen och jag», erlor jag bokstävligan hur — som det brukar stå i romaner — mitt hjärta slog hastigare. Det började verkligen att dunka och efter en stund spred det en rent betydande värme. Så snödes det ihop lite särskilt i halsen — Ni vet — den där övermåttiga känslan när man blir röd. ... Detta vill jag bara ha sagt för att redan från början klargöra att det nog inte är en fullt objektiv person som härmed anmäler Elin Wägners små »petit-spallert» till korpgungen Tidevarvet. Men jag tror inte, att en varm känsla behöves förduklia ens ömdöme — utan hoppas att den i stället skärper blicken och gör en mera lyhörd, seende och hörande med ögon, öron, förnuft och alla sinnen.

I dessa Korpgungens små spallert möter man Elin Wägners själv. Det är Elin Wägners själv som får på tag, tändt värde, lägger ut Elin Wägners: Korpgungen och jag. Bonniers, 3: 50.

förtrollade fisknät och undrar om rönnen skäl blomma i år; som väntar i ångsan på en liten förordad brorson, här jättefjärter från världshändelserna och i valdider kört renhushandskar med bromsingsstarr, känner med den stackars renen och säger till sina handskar: man kan duga ändå — trots åren! — Man får vara med på hennes seende dag, då hon på Söder Målarstrand upptäcker fjällskivlingar och kor och renhållningskarlen som hade ögon men som ändå inte såg seende. Eller den seendets dag utan glasögon, då hon — på en gammal kyrkväg som varken gagnades av folk eller få men där milen genast blevo skuggade, låtta och vackra att gå — mitt bland all radion uppräckt att människans är den enda upptäckning som aldrig blir gammalmodig. Allt är Elin Wägners själv.

I sina böcker — särskilt de sista — är hon inte alltid så lätt att finna. Hon kryper själv långt bort i en vrå, därifrån hon med säker hand — all-

tid fullt medveten — dirigerar sina gestalter. Men hon ger dem långa trådar. Hon låter läsaren tro att de leva ett självständigt liv, långt från det ursprung som givit dem sina leenden och sina tårar, sin svaghet och sin styrka. Allt mera sällan har hon själv under de sista åren kommit fram ur sitt gömställe med sitt eget starka och mycket positiva jag.

Det är därför man blir så röd att här möta henne själv — så som man brukat möta henne ibland i Tidevarvet, när hon var »at her very best» — men på ett ännu starkare sätt, därigenom att det ej längre är i småportioner utan att »spallertarna» samlets till en bok.

Det är två egenskaper som blif förhårande genom allt vad Elin Wägners skrivit i denna bok: kärvet och ömhet. Och med dessa två blir som — ämningslösa för den som lever i världen — så särskilt svensk. Ute i den stora världen skulle egenskaperna heta »skärpa och entusiasma» eller »sköld och kärlek». Kärvt som grästenkallnar i en tallbacke — ömt och mjukt som skymningsljuset en sommarkväll. — Man kan också kalla hennes ömhet kärvt och kärvet ömt — de gå i varandra utan stränga gränser. Den här kärvet lille negern i Hyde Park och den lille syndaren i Stockholm som ville återinföra dödsstraffet — båda

tas i ömt och mjuka händer. Men utan en skymt av sentimentalitet. Kärveten — klok och klar — är alltid tillhands. Och där strängheten eller kärveten råder som i »Den ansträngande friheten». »En tillgång». »En förtrollad själ» — ligger ömheten ändå på lur. Jag tror att det är denna kombination, som blivt det lösenord varmed Elin Wägners öppnar det rätt så välsälgda säkerhetslåset om svenska läsares hjärta.

Det roliga med Elin Wägners är att hon leder med proportionerna i världen. Ur historiens och geografiens stora byggglada plockar hon ut sina bitar, logar ihop dem till ett läggspett och får fram de roligaste bilderna. Se »Mrs Lindberghs paj», »Kvinnoqvällen», »5,33», med flera. »Det är tio grader kallt, men värden kom i går», så börjar ett kapitel om »Ljust och en kvinniska», som jag tycker kunde stå som uttryck för det som denna lilla bok vill säga.

»Kanske icke själva», lyder fortsättningen, »ty så förnäm person sänder först budbärare och även dessa sända sina tjänare före sig, innan de komma själva. Den budbärarnas budbärare som kom var bara ett rosenkensk, en februarikärlet som bekräftade att ljust återfäst sin segervälsset.» Elin Wägners låter sig inte luras av ett falskt gylckelken — hennes ögon

se klart, mycket klart. Och ändå mindre låter hon sig fångas av vintervalans inständighet, hon tror på februarikärletens segervälsset.

»Den som är efter är beskådar samma värld genom samma fönster lär sig beräkna dagar och stunder. Man lär känna sin världs förvandling genom hela årets cykel. Man läger in sina egna tecken och hemligheter i det eviga spelet av himmaljuset över jorden, dess stigande och fallande, dess brytningar och iastastiska lek.»

Det kan gå så långt till och med att man upplägger sig och säger: hur själlost vore icke detta spel av sol och luft, hur eftermyg själva världsligets återvändande om icke ett ögas åns och ett människohjärta funnes att bryta och uppfatta fenomenen. Solen leker ju med snön, färgar de vita vidrarna utanför i guld, i rosenfärg, i purpur, i blått och grönt, och skuggan av en fågel drar en spårlös väg tvärsöver flåten. Men när föreställningen är slutt, ligger snön lika vit och oberörd som en filmduk efter sista akten och vet lika litet vad som spelades därpå.

Men med människans hjälp fasthålls detta skådespel, bindes samman, får skönhet, mening och formleva.»

Wien, november 1930.

Elsa Björkman-Goldschmidt.

Reflexioner

kring ett testamente.

»Daniel Engelges donations-svens syster skall vara ett främja svensk humanistisk forskning på de områden som falla inom Vitterhets-, historie- och antikvitetssakademiens verksamhetsfält, lagen i dess vidaste betydelse. — Innet understöd utdelas till företag eller skrifter som kunna anses ha en samhällsintellig tendens.»

En av huvudsakstidningarna hade för några veckor sedan sin flygande på genomresa i Norrköping, Östgötametropolen, men kunde bara konstatera att det händer mindre i staden med 60,000 invånare än i Arboga och Hudiksvall. Höstens sensationer och samtalsämnen utgjordes, enligt D. N., av att en hönsjäv brutit sig ur räddsel, och att man rivit Röda Stugan, där Ulla Wnblad en gång här ha sprungit kring med brickor si strump-por himmelsblå.

Det var alltså inte förra veckan han var här. Ty nu talar här om annat än testamentet och donationen. Donationen, som sta'n inte fick nämligen! En industriman — en mästare i att utnyttja konjunkturer — går här från vid 80 års ålder utan bröstarvingar. Till vad

även en fäskärlis liv rymmer »Färliga stunders». Professor Elof Hellqvist berättar studentminnen från 80-talets Jena, och den intressanta italiensaren lektor Ivar Hjerner presenterar »Munkar och nunnor», som han kånt. Teol. lic. Erik Elvgvist ger prästgårdsbilder från det numera så litterärt betonade Långsås, och glömmar icke därvid sina småskolekamrater Gertrud Lilja och Elisabeth Bergstrand-Poulsen. Adjunkten Hagar Vesby bringar ett vackert bidrag till kändedom om en äldre äldrade Carl Larsson.

Ur ämbetsmannavärlden framträda söderäljeborgmästaren Jakob Pettersson med en intressant »Det går an»-historia ur verkligheten, vilken icke saknar sammanhang med den riktbara Almivistiska, och bankkamraternas och utgivarens i den förtärliga Skånes Årsbok med roande erinringar om sitt moderne, den förmåliga Dicksons-läkten:

Fläkt från Äventyrens värld nå oss genom fru Maj Jäderin-Hagfors anopå till Nobilexpeditionen och scoutenheten Ebba Lieberaths pojaktigt friske berättande om »Påsk- och icke försökskaka».

En föredrattare den äldste konserten musiklärarinnan Ruth Allén gör upp sin tacksamhetskuld till den utmärkte pianopedagogen Richard Andersson.

Och så komma naturligtvis även här författarna till tals. Numera grevinnan Mirbach har ett fyndigt tillägnat bidrag: I Skåra i skola jag gick. Eva Hedén och Lina Ohjelund född Öberg, ge barndomsminnen. Nanny Johansson skänker ett nytt gripande mänskligt dokument men också ett generöst vittnesbörd om hjälp från en rad personer, vilka levat under en tid, då rikedomens socialt förpliktade. Den skänksfödde Oja Vinbergs musliga lov till »Fyra fruntimmer» smeker ett provinslielt över som subtilaste musik. Sitt bidrag Margit Palmér med en »Studentars utveckling», vars facit mynnar i en apostrofering av det ryska. Om man under en 2-månaders färd från Leningrad till Krim kan skaffa sig visshet om att Sovjet löst problemet en stat utan klasser vet icke jag. Många säga sig ha efter en mindre flyktig resa upptäckt ett samhälle, diktatoriskt styrt av ett slutet parti, som ingen utan vidare kan skriva in sig i. Författarinns vackra tor är höjd över allt nivå. Kanske gäller just gentemot Sovjet som inför det mesta i tillvaron icke det exakta vetandet utan — eller

Ellte årgången ger icke sin föregångare efter i värdefull omväxling. A. B. —

GANDHI-REVOLUTIONEN.

(Forts. från sid. 1)

ihärdighet och tålig underkastelse under polisbattongerna. Därav vittna inte bara deras anhängare utan till och med vissa anglo-indiska tidningar.

Gandhi.

Det finns många sätt att föra den vapenlösa kampen utom det att tillverka förhjulad st. Skatetrejkr är det allvarligaste. Stora områden evakueras av bönderna, som vägra att betala skatt för jorden. En mildare form är bojkott av engelska textilvaror och blockad av de statliga spritbolagen. Den dag, då spritattigheterna skulle auktioneras bort av staden Bombay till köparna, var kvinnornas blockad så effektiv, att auktionen ej kunde äga rum och alla krogar måste stängas några dagar emedan de saknade licenser.

Själva hemsändan är ett vapen i striden. Folk här med sig sina sländor överallt, man spinner ute och inne, på dag, språkvagnar och stationer.

»Nej då, det är bara några som får, men det är godtyckligt. Jag vet en, hon är 74 år nu och har arbetat vid fabriken i sextio år. Hon får 6 kronor i veckan, och det får hon minsans vara så tackess för så.»

Jag blir upprörd i mitt innersta. Först svältion lika livet, då det ständigt är någon krona för lite i veckan i stället för någon att lägga undan. Och så 6 kronor i veckan. Mindre än 1 krona om dagen. Hur kan det räcka till husrum, mat och kläder? Det är naturligtvis inte utan fattigvärd. Så blir det ju samhället som får dra försorg om dem som varit med och arbetat ihop miljonerna åt den industrin, man eftersträvar att »utnyttja konjunkturer» som det så vackert heter. Och samhället? Det är ju skattebetalarna! Är det inte något fel med det hela, när det så får samlas pengar på en hand — efter godtycke, och utan samvete — och sedan givas ut lika godtyckligt — vetenskapen i all ära!

»Det är ju det vi ha börjat insäsa», säger hon. Och hon skratrar. »Skratrar verkligen, som man gör åt en dumhet man begått för länge sedan.» Kan du tänka dig så dumma vi va ändå länge i på 1900-talet. Vi hade inga egna skattefödder. Bolagsledning betaldade vår skatt — det var då ofta inte mer än personavgiften — men så hade vi ingen rösträtt heller. Var det underligt att det blev som det blev? Och att alltsammans styrdes åt ett håll, det som var fördelaktigast för dem. Men så efter det vi fick avtal fick vi också egna skattefödder. Det blev ett gny och ett gnäll på faktoreningen förstås. Men vi hade fått upp avlöningen med 20 % och så 5 % till skatt. För dem som hade haft det sämst blev det naturligtvis en stor lättnad, för dem

ner och verkningarna kändas i England.

Man kan också strida genom att gå i fängelse. Man besöker ett förbudet möte eller säljer en förbuden tidning, så arresteras man genast. Nationalisterna behandlas som fångar av den tredje eller sämsta klassen.

I Bombay har upprättats ett stort sjukhus för dem som sårats av polisen. Alla arbeta utan betalning från överläkaren till diskerskan och mjölkbudet. Sjukhuset och all utrustning har kommit till stånd genom gåvor, som strömmade in så rikligt att insamlingen måste stoppas. Kanske det mest märkvärdiga av allt är att för detta stora sjukhus finns bara en gemensam matlagning. Det betyder att hinduer, muhammedaner och parias äta samma mat och äta gemensamt. Med andra ord, ett fullkomligt sammanbrot av uråldriga vanor och fördomar. Ännu för några år sedan kunde Gandhi, som dock är en sådan förespråkare för hinduisk-muhammedansk enhet, icke tänka sig möjligheten av ett samätande, och han försökte då förklara att man kan vara vännar ändå. Men han har givit inledin och därmed, en kampmetod, en tro, och där en gemensamhetskänsla som bryter ner skrankor, vilka han själv ej förmådde bryta.

Överallt i världen, utom möjligen i Sverige, anar man Gandhi-revolutionens världshistoriska betydelse. Amerika följer den med spånt intresse. När Gandhi så tjuvar det amerikanska folket, är det kanske just därför att han ensamt av alla mänsklighetens ledare, törs sätta upp ett levnadscideal, motsatt den västerländska civilisationen. Mot dyrkan av våldet och penning sätter han tron på andens kraft och oberoendet av de materiella tingen. Han anser visserligen att mättandet av de hungriiga är en politikers för-

plikt — social omsorg har han trogen lärnt av västerlandet. Men hela den utarbetat bekväma tillvaro med ständigt ökade behov, som är västerländskt ideal, är honom emot.

Hans folk måste förvärva frihet och jämbördighet, men icke med de gängse västerländska metoderna. Han har vågat lancera ett stort frihetskrig efter nya linjer och han har fått ett folk med sig. I vår världsdel är situationen orolig och en överblick ger ett allmänt intryck av splittring, rådlöshet och ett hjälplöst, motvilligt återfall i vanorna från före kriget. Men Gandhi-revolutionen äger dock samtidigt rum, vi uppleva den och kunna i detta faktum hämta styrka och inspiration.

Romain Rollands ord om Gandhi äga alltjämt en djup riktighet: »Bättre våld än feghet, säger Gandhi, men i våldet ligger nederlag inneslutet. Vem kan bevisa sanningen av denna tor för en klotrensiga värld? Tor bevisas genom handling. Europa, som förblöder efter krig och revolutioner, som är fattigt, utmattat och berövat sin prestige i Asiens ögon, kan icke länge stå emot de krav som resas av Islam, Indien, Kina och Japan. Men hur nya och mångfaldiga toner de nya nationerna än kunde tillföra den mänskliga symfonien, så skulle detta inte betyda om icke den asiatiska anden blev bärare åt hela mänskligheten av ett nytt ideal för liv och död, vad mera är, för handling. Det är Indiens stora budskap till mänskligheten. Det är lösandet av tidens stora problem, våldetsproblemet.»

Det var så jag fick tänka i ögonen. När jag tänkte på hur mycken möda det kostat dem som gått före oss bara att skaffa oss »en sån enkel sak» som allmän och lika rösträtt. »Ja», säger jag, »du som varit med så länge, du kanske ser bättre än vi om det blivit något utträttat — ibland ser det ju ut som om man inte kommer någon vart.»

»Ah, det är mycket bättre nu än förr. Det är hel andra tiden. Förr kunde en arbeterska avskedas därför att hon tillhörde organisationen, det var samhällsfiendligt, men det går inte nu. Den yngre generationen av fabriksledning har fått en annan syn.

Men han, som isolerade sig och stängde sig inne och aldrig släppte den nya tiden in till sig, han levde och dog med den föregående generationens syn på arbetet. Och han donerade därrefter.»

Kanske det här rört sig ändå. Salix.

UNG FINSK PROSA.

Den stora illusionen
av Mika Waltari
kr. 6:—

Sju Finska noveller
En antologi redigerad av dr. Martti Haavio
kr. 6:—

I alla boklädor.

Wahlström & Widstrand

sta plikt — social omsorg har han trogen lärnt av västerlandet. Men hela den utarbetat bekväma tillvaro med ständigt ökade behov, som är västerländskt ideal, är honom emot. Hans folk måste förvärva frihet och jämbördighet, men icke med de gängse västerländska metoderna. Han har vågat lancera ett stort frihetskrig efter nya linjer och han har fått ett folk med sig.

I vår världsdel är situationen orolig och en överblick ger ett allmänt intryck av splittring, rådlöshet och ett hjälplöst, motvilligt återfall i vanorna från före kriget. Men Gandhi-revolutionen äger dock samtidigt rum, vi uppleva den och kunna i detta faktum hämta styrka och inspiration.

Romain Rollands ord om Gandhi äga alltjämt en djup riktighet: »Bättre våld än feghet, säger Gandhi, men i våldet ligger nederlag inneslutet. Vem kan bevisa sanningen av denna tor för en klotrensiga värld? Tor bevisas genom handling. Europa, som förblöder efter krig och revolutioner, som är fattigt, utmattat och berövat sin prestige i Asiens ögon, kan icke länge stå emot de krav som resas av Islam, Indien, Kina och Japan. Men hur nya och mångfaldiga toner de nya nationerna än kunde tillföra den mänskliga symfonien, så skulle detta inte betyda om icke den asiatiska anden blev bärare åt hela mänskligheten av ett nytt ideal för liv och död, vad mera är, för handling. Det är Indiens stora budskap till mänskligheten. Det är lösandet av tidens stora problem, våldetsproblemet.»

Presentkort
på
TIDEVARVET
1931

Rekvireras från expeditionen.

UNGDOMSÅRENS SJÄLSLIV.

(Forts. från sid. 1)

Adolescentperioden förstörts — adolescentstiden, som primitiva folk lika litet som djuren känna till — därför att de omedelbart ta ut och begagna den kroppsliga könsmogna den och därmed undgå en stark själslig spänning. En elektrisk ström, som går genom en grov ledningsbana utan motstånd, åstadkommer ej där någon effekt. Det är först i den trånga ledningsbanan som strömmen får den högsänpanning, som betyder kraft, värme eller ljus.

Den uppsparade högsänpanningskraften kan under adolescentstiden bryta fram som högsta produktivet. (Det är nästan löjligt att påminna om Goethe. Men vad medhans inte under adolescentstiden före hans 25-te levnadsår!) Men adolescentstidens egentliga innehåll kan sammanfattas så: Då mögnar möjligheten att frivilligt binda sin nyförvärvade fria vilja — den fria viljan som i troets och oro blivit till under föregående period, då man liksom sparkat sig loss från allt och alla, som velat komma med auktoritet. Nu blir denna vilja mogen för att bindas — frivilligt men ofrånkomligt — bindas på trefaldigt sätt, grovt taget:

Nu mögnar möjligheten att binda sig vid en människa: den kompletterande människan, som man sökt genom den tidigare pubertetsidens oroliga irrande. Först nu mögnar själens organ för ett bindande på denna punkt, för exklusivitet, för trohet. Sålvida in till detta själens mögnande förkrymper eller förstörts genom att den unge blivit inställd på att taga ut sina krafter via kroppen.

Vidare: nu kan och vill man binda sig vid ett arbete — och därmed binda sig in i samhället. Man vill ha ett eget jobb, och man vill gå lös på det med hela ledningarna av kroppsliga och själsliga krafter. — Charlotte Bühler, liksom Bernfeld, klagat bittert över de hektomator av unga, som redan i 14-årsåldern pressas in i förärvs-, d. v. s. yrkesarbete, alltså långt innan organet för att välja och binda sig vid ett yrke är moget. Det känns kanske inte så mycket först, men fram i 16-17-18-årsåldern vaknar, som ett kval, läng-

tan efter det självvalda arbetet, ett kval som för många blott kan leda till att initiativlöshet lägrar sig över livet. — Lika mycket beklagar hon emellertid de unga, för vilka den stora skolgången blir — inte bara en börda som ofta i barnåldern — men ett hinder för att i »det psykologiska ögonblicket» få gå lös på det arbete, som man nu vore mogen att välja och ge alla sina krafter åt.

Och slutligen: under adolescentstiden mögnar förmågan att binda sig vid en livsåskådning, en övertygelse, vid sina egna ideal. Ju starkare spända de själsligt-andliga krafterna under denna period äro, ju intensivare och mera utsträckt alltså som mögnadsprocessen försiggår, dess större blir produktivitet och dess varaktigare. Eller snarare: dess mer får den kraft att förnya sig. Spranger (i Ungdomsarens psykologi) talar om sådana andliga förnyelseperioder »ända upp i 60-årsåldern» som en följd av en ändrad högsänpanningsperiod i ungdomsåren.

Adolescentstiden är alltså, enligt denna forskning i ungdomsarens psykologi, en hjärtpunkt, då möjligheterna till andlig prestation i mycket hög grad avgränsas. Och adolescentstiden förberedes under den föregående delen av pubertetsiden.

Så långt detta översiktliga referat, som blott vill vara en inledning till citaten ur Charlotte Bühlers ovan nämnda bok.

Till den fråga, som ovillkorligen tränger sig fram: Hur handkas samhället med livets och framtidens springande punkt, med de unga generationernas mögnadstid? — till den frågan får vi kanske genom Tidevarvet komma åter.

Här må bara till sist, som en avslutande och inledande tankeställare, citeras en liten citat ur en 16-årig gosses dagbok, som Charlotte Bühler anför:

I ensamheten söker jag en väs som likt mig tänker, som med mig gråter. Men människor fan jag blott, som innet tänkte, människor, som allt stort förhånade.

Onsdagen den 12:te november var Berlins universitet skådeplatsen för ytterst pinsamma händelser, då nationalsocialistiska studenter miss-handlade medlemmar av socialistiska studentförbundet och judiska studenter. Dessa drovos med knyt-nävs slag och sparkar ut ur universitetet, ett vitt tumult uppstod, varvid även två skott föll. Universitetslektorn professor Deissmanns försök att lugna orostifarna nådde intet resultat, varför till sist polis måste tillkallas, som med tillhjälp av batonger återställde ordningen. Från nationalsocialistiskt håll har gjorts gällande, att krazallerna uppstått spontant, men vid närmare undersökning har det tydligt kommit i dagen, att de planmässigt förberetts. Tyvärr är det inte första gången, som dylika händelser ägt rum. Vid upprepade tillfällen ha högersinnade studenter gjort sig skyldiga till råa övergrepp mot judiska kamrater.

De nationalsocialistiska studenterna äro till största delen medlemmar av de k. »Burschenschaften», studentföreningar, som för över hundra år sedan bildades »med Tysklands politiska enhet och frihet som mål». Ursprungligen tjänade dessa ett gott syfte och voreurna av en verklig idealitet. Men under årens lopp ha de allmerta urartat och äro nu tillhåll för ultra-reaktionära och mot den republikanska statens rätt flentliga element. De vekte inte att ta emot stipendier av denna stat, men samtidigt förhåna och bekämpa de den med fräck öppenhet. Och denna fräckhet har hittills i alltför ringa grad blivit näpst.

Republiken har över huvud taget varit alltför slapphätt gentemot an-

En flyktig minut kunde jag tvinga dem kvar vid det stora.

Da hörd jag deras eget månljunga jag tona.

Vad djuriskt var, de lämnat, av himmelsk lid de fattas — så tyktes mig.

Men när om storf, om saät jag ville tala, då vände de sig om — och skrattrade.

Charlotte Bühler: Das Seelenleben der Jugendlichen, Versuch einer Analyse und Theorie der psychischen Pubertät. (5 uppl. Jens 1929.) Eduard Spranger: Ungdomsarens psykologi. (5v. övers. Natur o. Kultur 1928.) Kultur und Erziehung, uppsatserna Eros och Von der ewigen Renaissance. William Stern: Über die Entwicklung der Ideenbildung in der reifenden Jugend. I Zf. f. Päd. Psych. 1923. Siegfried Bernfeld: Sisyphos, oder die Grenzen der Erziehung, Wien 1925.

lätsas förstås, som om han inte såg oss, och kommar av ganska snart. Men när vi sedan gå ut på bygatan så kommer han ut ur krogen, i vilken de italienska vägarbetarna stoja och skråla. Han skulle antagligen ned till posten. Nere vid postkontoret finns också en restaurang, den med orkester. När han skall hämta nya gläser, så får man vänta länge på honom. Där nere är järnvägsrestaurangen, matsal andra klass och matsal tredje klass med stora skuffetter. Han är alltid i farten. Och om inte så sitter han i sin lilla kabinett under trappan, bakom dörrarna med den kulörta glasurten. När man vill säga någonting till honom, så kommer han ut ur den dörren. Han är stor, och dörren är liten och låg. Han måste kröka sig, när han går ut genom den, och han stänger den alltid hastigt efter sig. Det står som en sky på örat omkring honom. Jag har sällrigt inspekterat hans kabinett, men det är inte möjligt annat än att där finns många,

många tomma flaskor. Jag inbillar mig, att jag hör dem skramla bakom den låga dörren med glasurten.

Han är stor och låg. För ett år sedan såg han ännu ganska ståtlig ut. Nu är hans ansikte rött och fläckigt, och hans nisa är alltid fuktig, och han svärvar och stnyter sig, som om han hade snuva. Hans mustascher hänga, hans stora vackra ögon äro allvarliga som ösdöggen. Han ser vänligt på oss. Han är vänlig och stillsam, som om han ville be om ursäkt för att han — ja, för att det är, som det är med flaskorna och allt det andra. — Han talar inte ganska. Hans röst är hes och skroglig!

Vi äro också vänliga mot honom. Ingen har beklagat sig. O, nej, så är det inte. Vi klara oss själva. Vården har inte heller sagt något.

Men nu har det hänt något. Vi vela inte riktigt vad. Mitt i natten blev det plötsligt oroligt i huset. Man hörde steg och röster genom hela hotellet.

Det kan inte försläpats på det här viset, det går inte längre. Man telegraferar till hans hustru, att hon skall komma och hämta honom. I sin tillknycklade sommarhätt och sin regnkappa står hon förskrämd på trappan. Det finns ingen plats för henne i hotellet. Till personalen för hon inte gäst är hon inte heller. Hon bara väntar på att han skall bli färdig. Han går omkring och säger ädla, grepp från böger, den har tält domare, som aldrig gjort någon hemlighet av, att deras sympatier gällde republikens fiender. Den nationalsocialistiska studenten, som gjort sig skyldig till övergrepp mot ölkännande, har i de flesta fall kunnat räkna på en »förstående» domare. Och han äro också kunnat räkna på medhåll hos en stor del av professorerna. I synnerhet i de små universitetstäderna. I Jena t. ex. har professor Plate med tillbehåll förkunnat sina rasteorier, med vilka han vill biologiskt bevisa den judiska rasens mindervärldighet. . .

Vid de flesta av dessa universitet äro »die Burschenschaften» ännu så gott som allenaådande. De studenter, som inte anslutit sig till en sådan förening — och alla judar bortkottas — de äro utesluta inte från fram kamrativt utan även från varje annat umgänge. Medlemmarna i föreningarna kallas för »aktiva studenter», de äro skyldiga att deltaga i mensurer och också i de obligatoriska dryckeslag, d. v. s. de mödga ägna en stor del av sin studietid åt dumma och förrådande lekar i stället för åt arbete.

Vid Berlins universitet ha dessa föreningar endast ringa inflytande. Här har ingen student behövt känna sig isolerad, därför att han inte varit »aktiv». Flertalet studenter ha också stått utanför föreningarna och dessa torde heller inte under den sista tiden ha vunnit någon nämnvärd terräng. De nu timade övergreppen kunna således inte anses som typiska för majoriteten av Berlins studenter. Det är tvärtom en minoritet, som eggad av den nationalsocialistiska valsegeren känt sitt mod växa och på detta sätt velat göra sig gällande. En del av bråkmakarna vore också, som senare kunnat konstatera, inte alla studenter, utan tillfälliga förtäring från gatan. Det är troligt, att polisens »geriska ingripande förtagit dem lusten att upprepa experimentet.

På förlusten av rektor Deissmann skall nu ett studentskydd» bildas, med medlemmar ur de olika lägren, som tar på sitt gemensamma ansvar, att dylika händelser inte mera skola förekomma. — Man får hoppas, att detta skydd skall visa sig effektivt.

Man får således inte överskatta betydelsen av kravallen — Berlins universitet har inte blivit helt och hållet till en tummelplats för barbarer. Den övervägande majoriteten vill tvärtom ordning och arbete.

Berlin den 16 nov. 1930.
Helge Heerberger.

För 1 krona
erhålles Tidevarvets alla nummer från 1 nov. till årets slut. Vid prenumeration direkt per telefon 18243 eller postgiro 1544.
Expedition: SLUSSPLAN 1-3, STOCKHOLM.

Stockholm 1930
Zetelrand & Thelanders Boktryckeri A.-B.

Säsöng-Nyheter

Senaste mode och förmånligaste utförande till moderata priser i

Pälskappor, Garnityr

BRÖDERNA ELMÉR
Grevtorgsgatan 24 A. 2 tr.
STOCKHOLM
Tel. 77005, Nojr 87 81

Största sortering

av
Ustertyger, Kapptyger, Dräkttyger
och bättre Klänningstygger
i ylle och siden.

Särskilt rek. de för hösten så moderna ustertyger och kapptyger i Tweed, varav finnes ett stortlager urval.

DAVID SÖDERMAN
KLÄDEHANDEL & STOCKHOLM
DROTTNINGGATAN 22

Damskrädderi

och Ateljé för Klänningssömnad
TEGNERGATAN 1, 2 tr., STOCKHOLM
Telefon 95 81
(Hjälplåts för Språvagnsläge 1 och 6 och Busstigne 55)

Emottager beställningsarbete å 3 ålmånad, som hör till första klass damskrädderi och klänningstateljé. Väljort arbete och humana priser.
Ruth Gustafsson.

Det största strumpurvalet erbjuds våra 6 specialfärdar

Bredenberg

Hamngatan 30
Hamngatan 16
Drottninggatan 54
Kungsgatan 59
Hutmegårdsgatan 7
Horsngatan 64 A

kanske i hopp om att det möjligen skall inbringa honom litet drickspengar. — Jag lämnar, säger han. — Jag är sjuk. Det är bröstat. Allvarligt och sorgsen ser han på mig, utan hopp om att bli trodd. — Bröstat, det var tråkigt. Mätte ni snart bli bra igen. Sköt väl om er. Ja, så träffas vi väl här igen nästa år. Hotellvärderna är ingen elak människa. Han har läst oppina för lilla vagnen. Där sitter nu portiern i sin slitta svarta överrock med en filthatt på huvudet. Annars hade han alltid en mössa med guldränder. Där sitter han nu civil med en pappkartong över knäna. De se så oansenliga ut, han och hans hustru. Han sälger ingenting mer. Tyst och stilla sitter han i vagnen. Han är mycket mindre än vi trodde. Nu finns det ingen att säga adios till mer. Åldades ensamma resa de sin väg. Jag vill också gå och köpa mig en flaska konjak.

PORTIERN.

Av Hans Siemsen. Till svenska av Daisy Müller-Hill.

Ännu så länge ha vi inga robotermaskiner. Tjänstefolk och hotellpersonal består alltjämt av levande människor. Detta vela vi, och bemöda oss om att uppföra oss, som om vi visste det. Men roligt är det litte. Levande människor fungera ibland sig och ibland så och rak!

TIDEVARVET

REDAKTION:
Telefon N. 4842. Mottagningstid 10-12.

EXPEDITION:
Telefon 18243.
Kontorstid kl. 10-12 f. m., 1-4 e. m. Postgiron 1544.

PRENUMERATIONSPRIS:
För helår kr. 6:—, halvår kr. 3:—, kvartal kr. 1:50. Lösnummer 15 Öre.

ANNONSPRIS:
I text 25 Öre per millimeter.

Stockholm 1930
Zetelrand & Thelanders Boktryckeri A.-B.